

ЭЛТУЗЕРОВА Г.Ж.

Ж.Баласагын атындагы КУУ, Бишкек

ЭЛТУЗЕРОВА Г.Ж.

КНУ им Ж. Баласагына, Бишкек

ELTUZEROVA G. J.

KNU named after J.

Balasagyn

КӨРКӨМ ЧЫГАРМАДАГЫ УНЧУКПОО ТИБИНДЕГИ ТЕКСТТЕРДИН СЕМАНТИКАСЫ

Семантика текстов типа молчания в художественном произведении Semantics of texts such as silence in Action

Аннотация: Макалада бугунку кундвгу кыргыз тилинин кээ бир маселелери каралат. Көркөм тексттеги унчукпоо тибиндеги тексттердин аткарган кызматы вербалдык эмес каражаттардын алкагында талдоого алынган. Көркөм тексттеги унчукпвнун кырдаалга жараша берген маанилик өзгөчөлүктөрү Т.Касымбеквдун “Сынган кылыч” романынан алынган узунду тексттердин негизинде иликтениши менен шартталат. Унчукпвв текстинин семантикасы илимий изилдвнун объектиси бвлуп жаткандыктан, макалада кыргыз элинин лингвмаданият таануу жана этнвлингвистикалык маселелери тууралуу да үйлөр берилген. Изилдввдв паралингвистикалык каражаттардын тексттеги туюндурулушу талдввг алынат да, лингвистикалык илик менен катар эле психвлингвистика, свцивлингвистика, этнвлингвистика сыяктуу илимдерге тиешелуу маселелердин мисалында аналитикалык изилдвнун жыйынтыгы аныкталган.

Аннотация: в статье рассматривается функция текствв типа мвлчания в худвжественнвм пвизведении как

одна из важных задач современного кыргызского языка. Исследование построено на основе невербальных средств. Особенности текстов типа молчания в художественном тексте обусловлены исследованием отрывков из романа Т.Касымбекова “Сломанный меч”. В связи с тем, что объектом исследования является семантика текстов типа молчания, отражены лингвокультурное познание и вопросы этнолингвистики кыргызского народа. В статье анализируется трактовка паралингвистических средств текста. Наряду с лингвистическими исследованиями, на примере вопросов задач, свойственных психоллингвистике, социоллингвистике и этнолингвистике, определены итоги аналитических исследований.

Annotation: *the article considers the function of texts of the type of silence in a work of art as one of the important tasks of the modern Kyrgyz language. The study was analyzed on the basis of nonverbal means. Important features of the texts of the type of silence in the literary text are due to the study of excerpts from the novel “Broken sword” by T. Kasymbekov. Due to the fact that the object of the study is the semantics of texts of the type of silence, linguistic and cultural cognition and issues of ethnolinguistics of the Kyrgyz people are reflected. The study analyzes the interpretation of paralinguistic means in the text. Along with linguistic studies, the results of analytical studies are determined on the example of problems inherent in psycholinguistics, sociolinguistics and ethnolinguistics.*

Туйундуу сөздөр: *коммуникация, вербалдык эмес каражаттар, унчукпоо тибиндеги тексттер, сүйлөө, стратегия, тактика, таасири, семантика.*

Ключевые слова: *коммуникации, невербальные средства, тексты типа молчания, говорение, стратегия, тактика, влияние, семантика.*

Key words: *communication, non-verbal means, text of silent type, speech, strategy, tactics, influence, semantics.*

Акыркы он жылдыкта тил илиминде вербалдык эмес пикир алышуунун кеп багытта изилдениши анын вербалдык

семиотика менен болгон тыгыз карым-катышынын езгече интерпретацияны (тушундурмелерду) туудурганы менен шартталат. Суйлешуудегу унчукпоону лингвисттер вербалдык эмес каражаттардын тутумунда изилдесе, анын уникалдуулугуна, универсалдуулугуна башка кептеген илимдин тармактары да кенул буруп, психология, аналитикалык философия, маданият, адабият жана дин таануу сыяктуу илимдер ез максаттарына ылайык ар тараптан изилдее иштерин жургузуп келет. Кеп учурда унчукпоону багытына жараша изилдеген тигил же бул илимий билимдер фрагментардык мунезге ээ болуп, унчукпоонун ар тараптуу, кеп жактуу теориясы иликтееге алынды.

Кыргыз тил илиминде окумуштуу Т.С.Маразыков езунун изилдесунде таарынган учурдагы унчукпоо кубулушун езунче бир текст болуп саналарын, ал тилдик эмес факторлордун фонунда гана мазмунга ээ болорун далилдеген [5]. Ал эмгекте: “Вербалдык эмес негизде *нааразылык, таарыныч, ыза болуу, екунуу, жек керуу, иренжуу, туцулуу же* жана башка сыяктуу мазмун туюндурулат. Таарынуунун денгээли, мунездуу езгечелуктеру адресанттын кабагынан, кез карашынан, мимикаларынан, кыймыл-аракетинен деталдашып туюндурулат. Унчукпоо турундегу текстте семантика-структуралык интеграция экстралингвистикалык факторлордун активдуу катышышы аркылуу ишке ашат. Унчукпоонун мотивдери, жагдай-шарттары, информативдик-коммуникативдик табияты ар башка мунезге ээ. Керкем стилдеги жазуу турундегу унчукпоо текстинде текстти интеграциялоочу, уюштуруучу экстралингвистикалык факторлор активдуу роль ойнойт”, -дегенине кошулабыз [1, 113].

Пикир алышууда унчукпоо езгече компонент катары роль ойноп, баарлашуу процессинде коммуникациялык мааниге ээ болуу менен, коммуникативдик турдуу кызматты аткарууга жендемдуу. Унчукпоо маалымат алмашуунун жагдай-шартына, социалдык жана психологиялык факторлорго жараша ишке ашып, диалогдук кырдаалда,

тактап айтканда, суйлешууге эки же андан ашык адамдардын катышуусунда гана анын конкреттуу мааниси аныкталат.

Орус окумуштуусу В. В. Богдановдун пикирине таянсак, унчукпоо - бул кеп маданиятында кездешкен факты, аны кайсы маданияттын екулу болбосун, ким болбосун, ез кебинде сезсуз колдонот жана анын езуне тиешелуу езгечелугу бар. Ал: “Молчание - факт речевой культуры, считается с которым приходится всякому, кто имеет отношение к самой этой культуре. Молчание вездесуще и неигнорируемо. Существуют неговорящие члены общества, но не существует таких, которые бы никогда не молчали. Можно сказать поэтому, что в известном смысле молчание доминирует над словом и довлеет слову: оно очевидно и - в этой очевидности - не менее парадоксально, чем слово”, - деген [3,12].

Бул изилдеенун актуалдуулугу унчукпоо тибиндеги тексттердин кыргыз тил илиминде жетиштуу денгээлде изилденбегендиктен, ушул максатка ылайык, унчукпоонун ар кандай кырдаалдардагы маанисин коммуникативдик аспектте аныктоо аракетин кездейбуз.

“Унчукпоо” сезун кантип тушунсе болот? Катардагы адамдардын тушунугунде: унчукпоо - бул суйлешуунун жоктугу, башкача айтканда сез айтылбаган кез. СИ. Ожеговдун “Толковый словарь русского языка” сездугунде "молчать" деген сез теменкудей маанилерге ээ: “1. эч нерсе дебее, эч кандай шыбыш чыгарбоо; 2. ... бир нерсе же кимдир бирее тууралуу эч нерсе айтпоо”. [7,364] А.П.Евгеньеванын редакторлугунун астында чыккан “Орус тилинин сездугунде: “унчукпоо - 1. Эч нерсе айтпоо, дебее, шыбыш чыгарбоо; 2. Тынчтыкты бузбоо, ун бербее; 3. Кимдир бирее женунде же бир нерсе тууралуу ооз ачпоо, сыр кылуу, жашыруун сактоо; 4. Үн катпоо, езу женунде маалымат бербее”, - деп айтылат

[6].

Прозалык чыгармаларда каармандардын кебиндеги унчукпоо коммуникациялык маани беруучу компонент болуп саналат. Адабий диалогдун контекстинде унчукпоо табигый суйлее актысына Караганда, езгече коммуникативдик жукке

ээ. Жазуучу каармандардын вербалдык баарлашуусу менен катар унчукпоосу аркылуу ун катпоонун мотивдерин, анын пайдалануу ыкмаларынан анда катылган жүйелерду, маалыматтын манызын, тупку же ички ой-туюмдарын чагылдырып берет.

К.Т.Рудольфовнанын “биз кайсы бир учурда айткан сезубузду пайдасыз экенин тушунуп, жыйынтык чыкпасына кезубуз жеткенде максаттуу турде атайын унчукпайбыз”, - деген оюна толугу менен кошулабыз. Теменку текстти карап керелу: *«Салтанат бутуп Нузуп чатырына келди. Ал катаал. Чатырга кирип, суюк сары мурутунун бир жагын тиштеп, квздврунун алды диртилдеп, ойлонуп, торге оң тизесин муштуму менен мадап таянып отура кетти. Шерали жанында эле. Ал кубанычтуу ууртун дагы эле жыя албай:*

- Эми эмне кылабыз?- деп сурады, Нузупту жадырап тиктеп. Нузуп укмаксан болуп, кайта ага кыжыры келгенсип, кабагын түйүп, унчукпай койду. Шерали томсоруп, шагы сынып отуруп калды» [4, 71].

Талдоого алынып жаткан тексттен окурман унчукпоодон сырткары мында окуяны баяндоого катышкан тилдик каражаттар менен бир канча вербалдык эмес каражаттардын тыгыз айкалышына кубе болот. Нузуптун *сары мурутунун бир жагын тиштеп, квздврунун алды диртилдеп, тизесин муштуму менен мадап таянып ылуу втурушунан*, берилген суроону жоопсуз калтырып, унчукпай коюусунан, анын каардуу учурун, ез заарына ууккан абалын, ачуусун кимден чыгарууну билбей туттуккан, езун арац басып отурган каармандын пикирлешин тоготпогондугу, тенине албагандыгы, айткан кеп пайдасыз экендигине кезу жеткен, сес керсеткен еткур мунез адамдын образы тартылат. Мында унчукпоо перс элинин “Акылсызга эц мыкты жооп - унчукпоо”, - деп айтылган макалындай мотивде колдонулду.

Унчукпоо айрым учурларда макулдукту, ойго кошулгандыкты билдириши ыктымал. Суйлешуу учурунда баарлашуучу берилген суроого жооп бербесе, анын макул

деп айтылган ойго кошулгандыгын болжолдоого мумкундук берет. Адресаттын унчукпоосунун себеби жана анын мааниси, башкача айтканда унчукпоонун семантикасы бир эле учурда эки милдетти аткарат: маалыматтык жана стратегиялык. Мисалы: ... *Айзаада кешегеде жен. Тушуна келишти. Бекназар башын ийкеп сура дегендей тур кылды Жамгырга. Ар кимиси ар жерде катып жамырап карап калган эл кубур-шыбыр болуп туйшелуп кетти. Жамгыр:*

- *Айзаада!* - *деди катуу. Айзаада ун берген жок. Жамгыр дагы катуурак сурады:*

- *Айзаада! Ушердесинби, эмне унчукпайсың! Мен атаңмын... ҮН бер...*

- *Ушердемин...* - *деди Айзааданын титиреген уну Былк этпей, дем тартпай эл тыңшап калды. Эмне айтар жен? Жаптык кылар бекен? Кептен чалынар бекен балан кургур...*

- *Зордук кврдунбу? Ала качып келдиби?*

Кыйлага чейин унчукпай калды Айзаада. Кулбатыр бирдемеден текши кезу кызарып өрпкүй баштады. Бекназар томсоруп кетти. Дагы сура дегендей ишарат кылды Жамгырга.

- *Айзаада! Коркпо, кагылайын, мен турам го жанында, зордоп апкелген болсо, «зордоп апкелди» деп туз айт, коркпо! Айзаада!*

Айзааданын титиреген уну чыкты: -

Жок...

- *Алдап апкелдиби?..*

- *Жок...*

Жамгыр ээринө вбвктвгвн бойдон туруп калды. Тегеректеги эл жаш келинди алкап, дуулдап кетишти [4, 283].

Кырдаалга жараша Айзааданын унчукпоосу анын алып качууга макул экендиги тууралуу маалыматты туюндурду. Анын ун чыгарбаган стратегиясынан уй-буле куруу максатында, ал уйге суйгену менен бирге ез эрки менен келгендигин баамдоого болот.

Тактап айтканда, адам унчукпай турганда, анын унчукпоосу "Ооба" сезунун ордуна жооп болуп, ошону

менен бирге кандайдыр бир маалыматтык милдетти аткарат деп айтууга да болот. Маселен, *Омурундв ноюп, чвзуп кврбвгвн катуу баш адамдын уну каргылданып чыкты. Ал кымызга анча алдыргансып калды. Кееденунен армандуу ушукурук чыкты.*

-Абил! Бекназар! Силер мен Кокондо турганда неге бир барбадыцар? - деп кайгырып сурады. Бекназар Абилди карады, Абил Алмамбетти карады, Алмамбет оцтойсуз абалга кабылып, кере кулач зор далысын уцкуйтуп, унчукпай отурду [4, 158].

Мында чыгарманы окуган окурман Алмамбеттин унчукпоосунан берилген суроо менен макул экендигин, “ооба, барбадык” деген жоопту алуу менен катар, Мусулманкулдун Кокон хандыгын бийлеп турган мезгилде барган учурун, анын агасына жасаган сый-урматын, мамилесин, “езуне езу бий” атыктырган окуясынан улам, инисине болгон таарынычын, мына ушул себептен улам улуусунан озунуп туугандары, кичуулеру да ордого кайра барбаганын, анын ун чыгарбай койгонунан тушунууге болот.

Кээде унчукпоо баарлашкан адамдардын арасындагы психологиялык таймашты, тымызын кармашууну, “кансыз согуш” сыяктуу ички эрегишууну да туюндурат.

Маселен, ... Эцгезердей терт азамат замбилге колдошуп, тизе бою сандыктай чулу коргошун двцгвч квтвруп келишти. Эч шашышпай, Мусулманкулду жыгып тактага жаагынан башын койдурушту. Мусулманкул взу койду. Квзун жумбады. Ушул табында да тиги аваз кылып туйшвлуп турган элдин арасын ацтаргандай. Ушул табында да мыкчыйып эрди кымтылуу, дагы эле бир билгени, дагы эле ичине катып турган бир аргасы бар вндуу. Желдеттер коргошун двнвгчту эми колдошуп твртввлп квтвруп Мусулманкулдун башынын устуне акырын коё башташты.

Эл дуулдап кетти. Тиги чайхананын балаханасында отурган ордо кишилери да козголуп кетти. Кудаяр-хан мойнун созуп ордунан тура калды. Касым мицбашы квзун

мадырайтып, бакырышын дем тартпай кутту Нияз кушбеги булбул сайрап турган салкын бактын ичинде жалгыз отургансып башын бир жагына кыңырайтып колундагы бир баш буудайды кыялданып нары-бери тегеретип ойногонсуп жымыйып отурду.

Кедейбай датканын зааркангандан бети тырышып, семиз эриндери жарым ачылып селдейди.

Баш свек акырын бычырады... Жаак акырындап жалпак болуп баратты. Эки көз чекчейип... улам чекчейип... чекчейип... сыртка бвлт-бвлт чыга тушту... Дагы кың деген ун болбоду. Эзилген кара кан уйпаланган кыгала муруту ылдый мвлтуреп жерге тамды.

Карышкыр сыяктуу аёону билбеген бул катуу адам ая дегенди да билбей елумду карышкырча кабыл алды [4, 175].

Вербалдык эмес каражаттар, анын курамына кирген унчукпоо коммуникация процессинде адамдын абалын, сезим-туюмун, эмоциясын туюндурууда информативдуу булак болуп саналары жогорудагы текст аркылуу берилди. Унчукпоо пикир алышууда адресант тууралуу турдуу маалыматтардын булагы катары кызмат аткарат да, керкем адабиятта каармандын ички дуйнесун, мунезун, журуш-турушун ачып берет.

Талдоого алынган текстте Мусулманкулдун елум астында турдуу жан чыдагыс кыйноолорго унчукпоосу, бакырышын, жансоога сурап кыйкырышын же жардам сурап кайрылышын куткен, табалоо менен жымыйып тиктеп, кечирим суроосунан умут кылган душмандарынын кезунче кышк дебегени, ун чыгарбаганы, тескерисинче, ошол чарасыз абалында да эрдин тиштеп, кезун жумбай, элдин арасын антарып тиктешинен, анын абдан кайраттуу, чыдамкай, майтарылбас эр журек, эрктуу адамдын образын керууге болот. Ошону менен бирге кезегинде анын да аёону билбеген мыкаачы, катаал мунездуу, бекем тартипти карманган адам болгондугу тууралуу маалыматты ала алабыз.

Унчукпоо тибиндеги тексттерде маалымат алмашуунун дагы бир ыкмасы, каармандын ички абалы, пикирлешине болгон терс мамилеси да суреттелет. Мында жазуучунун сез

менен айтуусунун кажети жок, каармандын унчукпоосу аркылуу анын мунезунун езгечелугу, адресантка болгон мамилеси туюнтулат.

Алсак, *Карап тургандардын ацы учту. Абил бий эшикке чыгып да койгон жок. «Келсин алдыма взу» деп отурду. Бекназар биртке эсине келип, эшиктен кирип, босогодон жогору втпвй токтоп, салам айтты. Абил бий башын ийкей, саал тынчы кете коптолуп, унсуз алик алды. Бекназар улагага сыңар тизелеп отура калып:*

- Бий, - деп акырын баштады, - бу менин кой оозунан чпв албаган бечара тууганым эшигицизде керилип калыптыр, кунввсу болсо кунввсун мойнума алып, кунуосуз болсо, момунду мынча кордук кылгандардын аты ким женин аныктап кетейин деп келдим...

Абил бий:

- *Торге от, баатыр, - деди шашылбай. Бекназар сес кылдыбы, вчвштук билдирдиби, улагага сыңар тизелеп отурган бойдон, унчукпай былк этпей койду. Абил бий да экинчи сазе кылган жок [4, 352].*

Узунду тексттеги кырдаалдан белгилуу болгондой, Абилдин унсуз алик алышы менен Бекназардын унчукпоосу ички психологиялык чыңалган процессти чагылдырып, тирешууну туюндурду. Бекназардын Абилди тоготпогон абалын, сес керсеткен жагдайды, жактырбаган, менменсинген эмоциялык ички, кергусу келбеген, айласыз, ыргылжыч абалын суреттеген сырткы чыңалуусу аркылуу анын индивидуалдуулугун керсетууге мумкундук берди. Ошентип, конкреттуу бир шартта унчукпоо жен гана тынчтыктын болушун аныктабастан, каармандардын башка бир семиотикалык кодго еткендугун маалымдайт. Мындай учурда унчукпоо менен катар тилдик элементтердин айкашып сез менен айтып бере албаган ал-абалды туюндурууга болот.

В.НБабаян ез изилдеесунде унчукпоонун стратегиялык ресурстарын билдирген "ниеттер тобун" теменкуче белуп карайт:

1) унчукпоо - бул макул болуу;

2) билбегендиктен унчукпоо же жооп бергиси келбеген учурдагы унчукпоо же компетентсиздик деп эсептеген жагдайдагы унчукпоо;

3) терс эмоциясын билдируудегу унчукпоо, аффект абалындагы унчукпоо, психологиялык жана физиологиялык жактан жабыркаган учурдагы кеп;

4) суйлешуп жаткан жагдайга же пикирлешине болгон кызыгуунун жоголгон учурундагы унчукпоо;

5) суроо беруудегу же суроо иретиндеги унчукпоо;

6) коргонуу стратегиясы катары унчукпоо;

7) макул болбогон учурдагы унчукпоо;

8) каршылык керсетуудегу унчукпоо;

9) аралашкысы келбегендиктен унчукпоо; [2]

Жогорку классификация боюнча алсак, суйлечунун унчукпаганы менен, угуучунун унчукпаганы да, демилгеленген, атайын, максаттуу турде унчукпоо же жооп катары унчукпоо экендигин белгилей кетуу керек. Мында кыргыз элинин менталитетиндеги езгече кодго ээ болгон, суйлешуу маданиятынын айрым бир езгечелугу тууралуу кеп кылуу зарыл. Маселен, улуудан кеп талашпоо, сезде буруп суйлечуу, тенсинбеген учурда унчукпай коюу, аралашкысы келбегенде ундебей коюу же “улуулар айтканда кичуусу тышдоо керек” деген принциптерди алып карай турган болсок, булар батыштын маданиятына такыр каршы келип калышы мумкун. Себеби, суйлешуу учурунда адресаттын унчукпай коюусу, адресантты будемук ойго алып келип, натыйжада кезделген максат ишке ашпай калышы, кутулбеген кырдаалдардын жаралышы толук ыктымал.

Биз унчукпоону байланышты ишке ашыруунун езгече туру экенин билебиз. Бул абал - вербалдык жана вербалдык эмес тилдердин ортосундагы суйлешууну ишке ашыруучу етмек (пункт). Бир жагынан алганда, унчукпоо - бул сез эмес. Буга карабастан, бул маалыматты жеткирууде ете кыйын деп саналган сезимдерди билдирууде коммуникативдик оор жукту аркалап, лингвистикалык мазмунга ээ болот. Унчукпоо кеп маанилуу жана кеп

функциялуу. Ал аркылуу адам жашоосундагы баарлашуулар, мамилелер жана алардын мааниси камтылып берилет. Башкача айтканда, коммуникативдик маанидеги унчукпоонун жардамы менен женегуучуден алуучуга белгилуу бир маалыматты бере алат жана ал адекваттуу чечмеленет.

Жыйынтыктап айтканда, унчукпоо тибиндеги тексттердин семантикасы темендегудей маалыматтык белгилерге ээ:

1. Унчукпоонун кайсы гана туру болбосун, сезсуз бир маанини билдириши;
2. Белгилуу бир ойду туюндурууда вербалдык эмес материал катары колдонулушу;
3. Коммуникативдик функция аткаруу мумкунчулугуне ээ болушу;
4. Жыйынтык-бутум чыгаруу милдетин аткара алышы;
5. Керкем ыкмада туюндурулушу;
6. Логикалык багытта ой жугуртууну, ой калчоону талап кылышы;

Жогорудагы унчукпоо тибиндеги тексттердин туюндурган семантикасы вербалдык каражаттар менен тыгыз байланышта гармониялуу айкалышуусу аркылуу оригиналдуу тексттин тузулушуне толук негиз бере алат.

Я.В.Шабанованын пикири боюнча, унчукпоо -баарлашуунун бир компоненти. Унчукпоо байланыш-катыштын ажырагыс белугу болуп саналат. Баарлашуу унчукпоо актыларынын жана ар кандай катышта башка кеп аракеттердин дайыма ез ара тыгыз байланышында ишке ашат

[8].

Кыргыз элинин суйлешуу учурундагы унчукпоосу дуйнелук тилдер картасында кыргыз маданиятын башка маданияттан айырмалаган, философиялык бутундей кез караштарды чагылдырган, андан тышкары, адамды таанып билууде езунче бир феномен катары иликтеену талап кылган вербалдык эмес каражат десек жанылышпайбыз.

Пайдаланылган адабияттар:

1. Азыркы кыргыз тили. Стилистика. – Б.:2015. – 256 б.
2. Бабаян В. Н. Молчащий наблюдатель и феномен молчания как коммуникативная стратегия в диалоге // Вестн. Адыгейского гос. ун-та. 2002. № 2. URL: <http://psibook.com/sociology/molchaschiy-nablyudatel-i-fenomen-molchaniya-kak-kommunikativnaya-strategiya-v-dialoge.html>.
3. Богданов В.В. Молчание как нулевой речевой знак и его роль в вербальной коммуникации // Языковое общение и его единицы. Межвуз. сб. науч. тр. - Калинин, 1986. - с. 12-18.
4. Касымбеков Т. “Сынган кылыч”: Тарыхый роман. -Кайрадан иштелип, 5-бас. - Б.: Кыргызстан, 1998. 712 б.
5. Маразыков Т.С. "Унчүкпүө тибиндеги тексттин табияты", 2004.
6. Словарь русского языка: В 4-х т./АН ССВР, Ин-т русского языка / под ред. А.П.Евгеньевой. -2-изд., испр. и доп. – М.: Русский язык, 1981-1984.
7. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. М.: Азбуковник, 1999. - 944 с.
8. Шабанова Я.В. Речевой акт «МОЛЧАНИЕ» в структуре вербальной и невербальной коммуникации. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://tpl1999.narod.ru/WEBLSE2007/Shabanova LSE2007.html>.

Рецензент: Абдрасулова Э.К. – И.К.Ахунбаев атындагы КММАнын кыргыз тили кафедрасынын башчысы, педагогика илимдеринин кандидаты, доценти.